Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ŽANA RIŠĀRA DELATŪRA
[*JEAN RICHARD DE LA TOUR*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2024. gada 11. jūlijā [1]

Lieta C-400/23

Kriminālprocess
pret
VB,
piedaloties
Sofiyska gradska prokuratura

(*Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Direktīva (ES) 2016/343 – Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā – 8. panta 2. punkts – Tiesvedība, kurā aizmuguriski pieņemts notiesājošs vai attaisnojošs nolēmums – Kārtība, kādā pārbauda nosacījumus, ar kuriem reglamentēta tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšana – Apsūdzības uzturētāja un aizstāvja tiesības tikt uzklausītam – 8. panta 4. punkts – Pēc aizmuguriski pieņemta nolēmuma pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu forma un tvērums – Aizmuguriski notiesātas personas informēšana par tās procesuālajām tiesībām – Kārtība – 9. pants – Tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšana ir pakārtota nosacījumam, ka iepriekš tiek iesniegts pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna tiesu iestādē, uz kuru aizmuguriski tiesātajai personai ir jāierodas personīgi – Saderība – Direktīva 2012/13/ES – Tiesības uz informāciju kriminālprocesā – 6. pants – Tiesības uz informāciju par apsūdzību

I. Ievads

1. Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas ir otrais iesniegtais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatlietas ietvaros, *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija) vēlas saņemt precizējumus par, pirmkārt, tādu nosacījumu vērtējumu, ar kuriem attiecībā uz aizmuguriski tiesātu personu ir reglamentēta tās tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšana un, otrkārt, par šai personai sniegto informāciju par tās procesuālajām tiesībām Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā [2], 8. panta 4. punkta un 9. panta nozīmē.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] OV 2016, L 65, 1. lpp.

2. Tiesa 2023. gada 8. jūnija spriedumā VB (Aizmuguriski notiesātā informēšana)[3] nosprieda, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktā –, atbilstoši kuram dalībvalsts nodrošina, ka gadījumos, kad apsūdzētā persona tiek informēta par aizmugurisku nolēmumu, jo īpaši, kad viņa tiek aizturēta, viņu informē arī par iespēju minēto nolēmumu pārsūdzēt un par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna, – nav noteikts pienākums valsts tiesai iekļaut šādu informāciju minētajā nolēmumā. Šādā kontekstā Tiesa norādīja, ka dalībvalstu ziņā ir izvēlēties veidu, kādā šāda informācija ir jādara pieejama attiecīgajai personai, ar nosacījumu, ka šī informācija tiek darīta zināma šai personai brīdī, kad viņa tiek informēta par attiecīgo nolēmumu[4].

3. Šajā lietā iesniedzējtiesa vēlas pretstatīt šos principus valsts procesuālo tiesību sistēmai. Proti, tā norāda, ka saskaņā ar Bulgārijas tiesību aktiem tiesu iestādes, kas lemj par apsūdzības pēc būtības un pieņem aizmugurisku nolēmumu, kompetencē nav vērtēt, vai apsūdzētā persona var izmantot tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, ņemot vērā Direktīvā 2016/343 paredzētos nosacījumus. Šajā ziņā tā norāda, ka šāda vērtēšana ir *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, Bulgārija) ekskluzīvā kompetencē, kurai iepriekš jāiesniedz attiecīgās personas pieteikums par lietas izskatīšanu no jauna un kura lemj ar nosacījumu, ka šī persona ierodas tiesā personīgi.

4. Iesniedzējtiesa nosūta Tiesai virkni prejudiciālu jautājumu ar mērķi izvērtēt, kādā mērā šāda kārtība atbilst Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktā un 9. pantā minētajām prasībām. Šajā nolūkā Tiesai būs jāņem vērā tiesību normas, kas minētas jo īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā[5], ar kuru ir arī izveidoti tiesību aizsardzības mehānismi aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem kriminālprocesos, kāda ir arī ieinteresētā persona.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Direktīva 2012/13

5. Direktīvā 2012/13 ir nostiprinātas aizdomās turētā vai apsūdzētās personas tiesības uz informāciju kriminālprocesā.

6. Šīs direktīvas 3. panta 1. punkta c) apakšpunktā tiesības būt informētam par savām tiesībām ir definētas šādi:

"Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas nekavējoties saņemtu informāciju vismaz par šādām procesuālajām tiesībām, kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem, lai nodrošinātu minēto tiesību efektīvu īstenošanu:

[..]

c) tiesībām tikt informētam par apsūdzību saskaņā ar 6. pantu."

3 C-430/22 un C-468/22, turpmāk tekstā – "spriedums VB I", EU:C:2023:458.

4 Skat. spriedumu VB I (30. punkts).

5 OV 2012, L 142, 1. lpp.

7. Minētās direktīvas 6. pantā "Tiesības uz informāciju par apsūdzību" ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētie vai apsūdzētās personas saņemtu informāciju par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņus tur aizdomās vai apsūdz. Minēto informāciju sniedz nekavējoties un tik detalizēti, cik nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi un tiesību uz aizstāvību efektīvu īstenošanu.

[..]

3. Dalībvalstis nodrošina, lai ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti, tiktu sniegta detalizēta informācija par apsūdzību, tostarp par noziedzīga nodarījuma būtību un juridisko kvalifikāciju, kā arī apsūdzētās personas līdzdalības pakāpi.

[..]"

2. Direktīva 2016/343

8. Saskaņā ar Direktīvas 2016/343 1. pantu tajā ir paredzēts kopēji minimālie noteikumi, kas attiecas, pirmkārt, uz konkrētiem nevainīguma prezumpcijas aspektiem un, otrkārt, uz tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā.

9. Šīs direktīvas 8. panta "Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā" 1.–4. punktā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajiem vai apsūdzētajiem ir tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā.

2. Dalībvalstis var paredzēt, ka tiesas sēde, kurā var tikt pieņemts nolēmums par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu, var notikt bez minētās personas klātbūtnes ar noteikumu, ka:

a) aizdomās turētais vai apsūdzētais ir pienācīgā laikā informēts par tiesas sēdi un par neierašanās sekām; vai

b) aizdomās turēto vai apsūdzēto, kas ir informēts par tiesas sēdi, pārstāv pilnvarots advokāts, kuru izraudzījies aizdomās turētais vai apsūdzētais, vai valsts.

3. Nolēmumu, kas ir pieņemts saskaņā ar 2. punktu, var izpildīt attiecībā uz konkrēto aizdomās turēto vai apsūdzēto.

4. Gadījumos, kad dalībvalstis paredz iespēju, ka tiesas sēdes var notikt bez aizdomās turēto vai apsūdzēto klātbūtnes, bet nav iespējams panākt atbilstību šā panta 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem, jo, neskatoties uz saprātīgajiem centieniem aizdomās turēto vai apsūdzēto atrast, personas atrašanās vieta nav zināma, dalībvalstis var noteikt, ka nolēmumu tomēr var pieņemt un izpildīt. Minētajā gadījumā dalībvalstis nodrošina, ka gadījumos, kad aizdomās turētie vai apsūdzētie ir informēti par nolēmumu, jo īpaši, kad minētās personas ir aizturētas, tās informē arī par iespēju minēto nolēmumu pārsūdzēt un par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai par citu tiesību aizsardzības līdzekli saskaņā ar 9. pantu."

10. Minētās direktīvas 9. pantā "Tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna" ir noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina, ka gadījumos, kad aizdomās turētie vai apsūdzētie nepiedalās klātienē savas lietas izskatīšanā tiesā un kad nav izpildīti 8. panta 2. punktā paredzētie nosacījumi, tiem ir tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā no jauna vai uz citu tiesiskās aizsardzības līdzekli, kurš dod iespēju no jauna noskaidrot lietas faktus, tostarp pārbaudīt jaunus pierādījumus, un kura rezultātā sākotnējo nolēmumu varētu atcelt. Minētajā sakarā dalībvalstis nodrošina, ka minētajiem aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem ir tiesības uz klātbūtni, efektīvi piedalīties saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzētajām procedūrām un izmantot tiesības uz aizstāvību."

B. Bulgārijas tiesības

11. *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Kriminālprocesa kodekss; turpmāk tekstā – "*NPK*") 15. panta 2. un 3. punktā ir paredzēts:

"(2) Apsūdzētajiem un citām personām, kas piedalās kriminālprocesā, ir visi procesuālie līdzekļi, kas nepieciešami to likumīgo tiesību un interešu aizstāvībai.

(3) Tiesnesis, prokurors un izmeklēšanas iestādes 2. punktā minētajām personām dara zināmas viņu procesuālās tiesības un nodrošina tām iespēju šīs tiesības izmantot."

12. *NPK* 423. panta 1.–4. punktā ir noteikts:

"(1) Sešu mēnešu laikā no brīža, kad aizmuguriski notiesātais ir uzzinājis par galīgo notiesājošo spriedumu [..], viņš var lūgt krimināllietas izskatīšanu no jauna, norādot uz to, ka nav piedalījies [kriminālprocesā]. Lūgums tiek apmierināts, izņemot, ja pēc apsūdzības izvirzīšanas izmeklēšanas stadijā notiesātais ir aizbēdzis un tādēļ nav iespējams izpildīt 247.c panta 1. punktā paredzēto procedūru, vai, ja pēc tam, kad minētā procedūra ir izpildīta, notiesātais bez attaisnojoša iemesla nav ieradies uz tiesas sēdi.

(2) Lūgums neaptur notiesājoša sprieduma izpildi, ja vien tiesa nenosaka citādi.

(3) Krimināprocesa izskatīšanas no jauna procedūra tiek izbeigta, ja aizmuguriski notiesātais bez attaisnojoša iemesla nav ieradies tiesā.

(4) Ja aizmuguriski notiesātais ir apcietināts galīgi notiesājoša sprieduma izpildei un ja tiesa sāk krimināllietas izskatīšanu no jauna, tiesa savā nolēmumā lemj par apcietinājumu."

13. *NPK* 424. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"(1) Pieteikumu par krimināllietas izskatīšanu no jauna atbilstoši 422. panta 1. punkta 5. apakšpunktam izskata kompetentā *Apelativen sad* [apelācijas tiesa, Bulgārija], ja *Rayonen sad* [rajona tiesa, Bulgārija] vai *Okrazhen sad* [apgabaltiesa, Bulgārija] kā apelācijas instance ir pieņēmusi 419. pantā minēto aktu, izņemot jaunus nolēmumus.

(2) Ārpus 1. punktā minētajiem gadījumiem pieteikumu par krimināllietas izskatīšanu no jauna izvērtē *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa)."

14. *NPK* 425. panta 2. punktā ir noteikts:

"423. panta 1. punktā minētajos gadījumos lieta tiek izskatīta no jauna tajā stadijā, kurā tika sākta tās aizmuguriskā izskatīšana."

III. Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi [6]

15. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar kriminālprocesiem, kas uzsākti pret VB par nodarījumu, kas uzskatāms par noziegumiem, par kuriem soda ar brīvības atņemšanu. Šie kriminālprocesi kopš sākuma tika virzīti bez VB klātbūtnes. Viņš nav varējis saņemt nevienu formālu paziņojumu par izvirzītajām apsūdzībām. Turklāt nav bijis iespējams viņu informēt nedz par lietas nodošanu tiesai, nedz, vēl jo vairāk, par tiesas sēdes datumu un vietu, kā arī par viņa neierašanās tiesā sekām. Proti, kompetentajām valsts iestādēm nav izdevies atrast VB, jo izmeklēšanas posmā viņš aizbēga tieši pirms policijas veiktās aizdomās turēto aizturēšanas. Viņš tika izziņots "meklēšanā", tostarp ar Eiropas apcietināšanas orderi, bet viņu nevarēja atrast.

16. Pamatlietā aplūkotie kriminālprocesi vēl turpinās, un lielākā daļa pierādījumu ir savākti. Valsts tiesai, kura izskata šos kriminālprocesus, kas pirmīt bija *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Bulgārija), kas ir tiesa, kura iesniedza pirmo lūgumu sniegt prejudiciālo nolēmumu lietā, kurā pasludināts spriedums VB I, un kas tagad ir *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa), rodas jautājums, pirmkārt, par pasākumiem, kuri tai būs jāveic, lai garantētu, ka VB, ja viņam tiktu aizmuguriski piespriests brīvības atņemšanas sods, tiks informēts aizturēšanas brīdī par attiecībā uz viņu pieņemto nolēmumu, kā arī par viņa procesuālajām tiesībām saskaņā ar Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktā un 9. pantā minētajām tiesību normām, kā tās interpretējusi Tiesa spriedumā VB I.

17. Otrkārt, iesniedzējtiesa šaubās par to, vai Bulgārijas tiesību akti, kuros paredzēts mehānisms, ar kuru aizmuguriski notiesātā persona tiek informēta par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna tikai pēc tiesas sēdes, kurā pieņemts nolēmums par pieteikumu par lietas izskatīšanu no jauna un uz kuru tai jāierodas personīgi, atbilst Direktīvā 2016/343 noteiktajām prasībām un, konkrēti, tiesībām būt informētam par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna, kas paredzētas šīs direktīvas 8. panta 4. punktā.

18. Šādos apstākļos *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) a) Vai Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka persona, kura aizmuguriski notiesāta ar brīvības atņemšanas sodu, nepastāvot 8. panta 2. punktā minētajam gadījumam, ir jāinformē par šo notiesājošo nolēmumu brīdī, kad viņa tiek aizturēta šā soda izpildes nolūkā?

b) Kāds ir Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrajā teikumā ietvertās prasības "ir informēti par nolēmumu" saturs, un vai [šī prasība] paredz minētā nolēmuma kopijas izsniegšanu?

c) Ja atbilde uz pirmā jautājuma a) un b) punktu būtu noliedzoša, vai Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrais teikums nepieļauj, ka valsts tiesa lemj par minētā nolēmuma kopijas izsniegšanas nodrošināšanu?

[6] Fakti ir identiski tiem, ko Tiesa izklāstījusi spriedumā VB I.

2) a) Vai valsts tiesiskais regulējums, kurā – gadījumam, kad krimināllieta tiek izskatīta bez apsūdzētā klātbūtnes un tiesa pieņem notiesājošu nolēmumu, lai gan nav izpildīti Direktīvas 2016/343] 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi, – nav paredzēta kārtība aizmuguriski notiesātās personas informēšanai par tās tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna ar viņas piedalīšanos un it īpaši tad, ja šāda informācija netiek sniegta tad, kad aizmuguriski notiesātā persona tiek aizturēta, ir saderīgs ar Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otro teikumu?

   b) Vai nozīmīgi ir tas, ka valsts tiesiskajā regulējumā (*NPK* 423. pants) ir noteikts, ka aizmuguriski notiesāto personu informē par viņas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna, bet tikai pēc tam, kad šī persona ir iesniegusi pieteikumu par šā notiesājošā sprieduma atcelšanu un lietas izskatīšanu no jauna ar viņas piedalīšanos, turklāt, atbildot uz šo pieteikumu, viņa tiek informēta tiesas nolēmuma veidā?

   c) Ja atbilde būtu noliedzoša, vai Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrajā teikumā un 10. panta 1. punktā izklāstītās prasības ir ievērotas, ja tiesa, kas krimināllietu izskata bez apsūdzētā klātbūtnes un pieņem notiesājošu nolēmumu, nepastāvot šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētajam gadījumam, savā nolēmumā norāda uz šīs personas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli un uzdod personām, kas veic notiesātās personas aizturēšanu, izsniegt viņai šā nolēmuma kopiju?

   d) Ja atbilde būtu apstiprinoša, vai Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrais teikums nepieļauj to, ka tiesa, kas bez apsūdzētā klātbūtnes pieņem notiesājošu nolēmumu, nepastāvot direktīvas 8. panta 2. punktā minētajam gadījumam, savā nolēmumā atbilstoši [minētās] direktīvas 9. pantam norāda uz šīs personas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli un uzdod personām, kas veic notiesātās personas aizturēšanu, izsniegt viņai šā nolēmuma kopiju?

3) Kāds ir agrākais un vēlākais iespējamais brīdis, kad tiesai būtu jālemj, vai kriminālprocesā bez apsūdzētā klātbūtnes ir izpildīti Direktīvas [2016/343] 8. panta 2. punktā minētie priekšnosacījumi, un jāveic pasākumi, lai nodrošinātu šīs personas informēšanu atbilstoši šīs direktīvas 8. panta 4. punkta otrajam teikumam?

4) Vai [trešajā jautājumā] minētajā nolēmumā ir jāņem vērā apsūdzības uzturētāja un klātneesošā apsūdzētā aizstāvja viedoklis?

5) a) Vai Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrajā teikumā lietotais formulējums "iespēj[a] minēto nolēmumu pārsūdzēt" attiecas uz tiesībām pārsūdzēt nolēmumu augstākā instancē vai tomēr tas attiecas uz tāda tiesas nolēmuma pārsūdzību, kas ir stājies spēkā?

   b) Kādam saturam ir jābūt Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrajā teikumā paredzētajai informācijai, kas jāsniedz aizmuguriski notiesātai personai, ja nepastāv 8. panta 2. punktā minētajam gadījums, par "tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai par citu tiesību aizsardzības līdzekli saskaņā ar 9. pantu", par tiesībām izmantot šādu tiesību aizsardzības līdzekli, ja šī persona pārsūdz attiecībā uz viņu aizmuguriski pieņemto notiesājošo spriedumu, vai par tiesībām iesniegt šādu pieteikumu, kura pamatotība ir vērtējama vēlāk?

6) Kāds saturs ir Direktīvas [2016/343] 9. panta pirmajā teikumā lietotajam formulējumam "citu tiesiskās aizsardzības līdzekli, kurš dod iespēju no jauna noskaidrot lietas faktus, tostarp pārbaudīt jaunus pierādījumus, un kura rezultātā sākotnējo nolēmumu varētu atcelt" saturs?

7) Vai ar Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punktu un 9. pantu ir saderīga valsts tiesību norma (*NPK* 423. panta 3. punkts), kas paredz aizmuguriski notiesātās personas personīgu ierašanos kā obligātu priekšnosacījumu tam, lai varētu izskatīt un apmierināt tās pieteikumu par lietas izskatīšanu no jauna?

8) Vai Direktīvas [2016/343] 8. panta 4. punkta otrais teikums un 9. pants ir piemērojami attiecībā uz attaisnotām personām?"

19. Rakstveida apsvērumus iesniedza tikai Eiropas Komisija.

IV. Juridiskā analīze

20. Pirms pievērsties šo jautājumu analīzei, ir jāatgādina, ka Direktīva 2016/343 tāpat kā Direktīva 2012/13 ir pieņemtas, pamatojoties uz LESD 82. panta 2. punktu. No šī panta izriet, ka, lai veicinātu savstarpēju atzīšanu, kā arī policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, Savienības likumdevējs var pieņemt minimālus noteikumus tostarp attiecībā uz personu tiesībām kriminālprocesā. Saskaņā ar Direktīvas 2016/343 9. apsvērumu un 1. pantu šīs direktīvas mērķis ir nostiprināt pamattiesības uz taisnīgu tiesu kriminālprocesā, lai veicinātu dalībvalstu uzticēšanos pārējo dalībvalstu krimināltiesību sistēmām, nosakot kopējus minimālos noteikumus tostarp attiecībā uz tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā[7]. Šie tā sauktie "minimālie" noteikumi faktiski attiecas uz procesuāliem principiem, no kuriem dalībvalstis nevar atkāpties un kuri ir būtiski, lai garantētu tiesības uz aizstāvību un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu ievērošanu it īpaši personām, attiecībā uz kurām nolēmums ir pieņemts aizmuguriski.

21. Lai arī Savienības likumdevējam saskaņā ar LESD 82. panta 2. punkta pirmās daļas pēdējo teikumu ir jāņem vērā dalībvalstu tiesību tradīcijas un tiesību sistēmas tādējādi, ka nevar tikt uzspiesta vienota procesuāla sistēma, tomēr šajās valstu procesuālajās sistēmās ir jāievēro ne tikai minētie principi, jo pretējā gadījumā tiek apdraudēta apsūdzētajai personai atzīto tiesību piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā izmantošana, bet arī tādu tiesu nolēmumu sasvstarpējā atzīšana, ar kuriem šī persona tiek notiesāta aizmuguriski[8].

22. Šādi ir apstākļi, kādos iesniedzējtiesa uzdod jautājumus Tiesai. Proti, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka, tā kā pārrobežu sadarbība varētu izrādīties nepieciešama, tā tiecas nodrošināt, lai notiesājošajā nolēmumā, ko tā pasludinās pēc procesa, kas notiks bez VB klātbūtnes, tiktu ievērotas procesuālās garantijas tā, lai šo nolēmumu varētu atzīt citu dalībvalstu tiesu iestādes, izpildot iespējamu Eiropas apcietināšanas orderi[9].

23. Tādēļ iesniedzējtiesa nosūta vairākus prejudiciālus jautājumus, kuri attiecas uz kārtību, kādā piemērojams Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkts un 9. pants, kurus ierosinu Tiesai sagrupēt, lai tos izskatītu.

[7] Skat. spriedumu, 2022. gada 19. maijs, *Spetsializirana prokuratura* (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, EU:C:2022:401, 25. un 36. punkts).

[8] Skat. Direktīvas 2016/343 2., 4. un 10. apsvērumu un kā piemēru – 2017. gada 22. decembra spriedumu *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026) par tāda Eiropas apcietināšanas ordera izpildi, kas izdots attiecībā uz personu, kurai ar galīgu spriedumu piespriests brīvības atņemšanas sods procesā, kas noticis bez viņas klātbūtnes.

[9] Kā piemēru skat. lietu *Khuzdar* (C-95/24), kurā šobrīd notiek tiesvedība.

A. Nosacījumu, ar kuriem reglamentēta tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšana, pārbaude (trešais, ceturtais, septītais un astotais prejudiciālais jautājums)

24. Iesniedzējtiesa lūdz Tiesu precizēt apstākļus, kādos tā var konstatēt, ka nav izpildītas Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punkta tiesību normas un ka ir izpildītas tiesību normas par tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšanu Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta un 9. panta nozīmē. Lai arī ar astoto jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, vai šī pārbaude ir jāveic tad, kad attiecībā uz apsūdzēto personu ir pieņemts attaisnojošs nolēmums, ar trešo jautājumu tā vaicā, kāds ir "agrākais un vēlākais iespējamais brīdis", kad ir jāveic minētā pārbaude, un tās ceturtais jautājums attiecas uz nepieciešamību šajā pārbaudē ņemt vērā gan apsūdzības uzturētāja, gan aizstāvja apsvērumus.

25. Lai analizētu ikvienu no šiem jautājumiem, vispirms ir jāatgādina Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā prasītā vērtējuma nozīme un tvērums.

26. Ar Direktīvas 2016/343 8. un 9. pantu ir izveidots juridisks režīms, kas garantē aizdomās turētajiem un apsūdzētajām personām kriminālprocesā tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā [10]. Lai arī šīs direktīvas 8. panta 1. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka tiek ievērotas tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā, minētās direktīvas 8. panta 2. un 4. punktā ir noteikti divi juridiskie režīmi, kuri ļauj dalībvalstij lemt par apsūdzību pēc būtības procesā, kas norisinājies bez apsūdzētās personas klātbūtnes, vienlaikus garantējot viņas tiesību uz lietas izskatīšanu tiesā faktisku ievērošanu.

27. Direktīvas 2016/343 8. panta 2. un 3. punktā, lasot tos tās 35.–37. apsvēruma gaismā, paredzētais režīms attiecas uz situāciju, kādā dalībvalsts var paredzēt, ka lietu var izskatīt un tās rezultātā var pieņemt "nolēmum[u] par apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu", un šo nolēmumu var izpildīt, neparedzot tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, ar pamatojumu, ka šī persona ir brīvprātīgi un nepārprotami atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, ievērojot šī panta 2. punktā minētos nosacījumus. Atteikšanās no tiesībām ierasties tiesā vai aizstāvēties tādējādi nozīmē aizmuguriski notikušas lietas izskatīšanas rezultātā pieņemta nolēmuma izpildāmību un iespējas neesamību apsūdzētajai personai pārsūdzēt šo nolēmumu un prasīt lietas izskatīšanu no jauna.

28. Turpretim Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktā paredzētais režīms paģēr, ka nav bijis iespējams izpildīt šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētos nosacījumus, jo apsūdzēto personu nav bijis iespējams atrast, neraugoties uz kompetento iestāžu centieniem. Tas ļauj dalībvalstij paredzēt, ka šo personu var tiesāt bez viņas klātbūtnes un ka var pieņemt "nolēmumu" ar nosacījumu, ka minētā persona tiek pienācīgi informēta par iespēju pārsūdzēt šo nolēmumu un par viņas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli saskaņā ar minētās direktīvas 9. pantu [11].

29. Uz iesniedzējtiesas jautājumiem ir jāatbild, ņemot vērā šos apsvērumus.

[10] Direktīvas 2016/343 35. apsvērumā ir precizēts, ka aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesības klātienē piedalīties lietas izskatīšanā tiesā nav absolūtas un ka, pastāvot noteiktiem nosacījumiem, aizdomās turētajam un apsūdzētajam vajadzētu būt tiesīgiem, precīzi paužot savu gribu vai klusējot, nepārprotami no minētajām tiesībām atteikties (skat. spriedumu, 2022. gada 19. maijs, *Spetsializirana prokuratura* (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, EU:C:2022:401, 26. punkts), kurš attiecas uz to, kādā mērā aizbēgusi persona var izmantot tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna).

[11] Attiecībā uz Direktīvas 2016/343 8. un 9. panta interpretāciju skat. manus secinājumus lietā *Spetsializirana prokuratura* (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, EU:C:2022:26).

1. Personas, kurām ir tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna

30. Ar astoto jautājumu iesniedzējtiesa lūdz Tiesu precizēt, vai tiesību normas par tiesībām uz informāciju un par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna, kas attiecīgi paredzētas Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktā un 9. pantā, ir piemērojamas tad, ja attiecībā uz apsūdzēto personu ir aizmuguriski pieņemts attaisnojošs nolēmums.

31. Proti, iesniedzējtiesa uzsver, ka, atšķirībā no Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punkta, kurā ir noteikti nosacījumi, ar kādiem var izpildīt "nolēmumu par aizdomās turētā vai apsūdzētā *vainīgumu* vai *nevainīgumu*" [12] pēc lietas izskatīšanas, kas notikusi bez šīs personas klātbūtnes, šāds precizējums nav minēts ne šīs direktīvas 8. panta 4. punktā, kurā reglamentēti apstākļi, kādos "*nolēmumu* tomēr var pieņemt un izpildīt" [13], ne tās 9. pantā, kurā ir noteikti nosacījumi, ar kādiem "sākotnējo *nolēmumu*" [14] var atcelt tā iemesla dēļ, ka notiek lietas izskatīšanas no jauna.

32. Vispirms man šķiet, ka šis jautājums attiecas uz diezgan teorētisku gadījumu, kad aizmuguriski attaisnota persona pārsūdzētu attaisnojošu nolēmumu un pieprasītu lietas izskatīšanu no jauna, riskējot tikt notiesāta.

33. Turpinājumā, ņemot vērā saikni, ko Savienības likumdevējs ir izveidojis starp Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktu, 8. panta 4. punktu un 9. pantu, nav nekādu šaubu, ka šīs tiesību normas veido kopumu, kas ir jāsaprot un jāinterpretē vienoti. Tādējādi no šīs direktīvas sagatavošanas darbiem izriet, kas šis likumdevējs ir vēlējies definēt to tiesību normu piemērošanas jomu, kas reglamentē lietas aizmugurisku izskatīšanu tiesā un jo īpaši ar to saistīto procesuālo garantiju tvērumu kā tādu, kas aptver jebkuru kriminālprocesu, kura mērķis ir izvērtēt "jautājumu par apsūdzētās personas vainu (gan notiesājoša, gan attaisnojoša nolēmuma gadījumā)" [15].

34. Visbeidzot, ja personai, attiecībā uz kuru nolēmums ir pieņemts aizmuguriski, principiāli nepiemērotu tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna ar pamatojumu, ka persona ir attaisnota, tas nozīmētu, ka acīmredzami netiek ievērota tiesību piedalīties klātienē lietas izskatīšanā jēga un mērķis un nenotiek lietas taisnīga izskatīšana, kas ir šo tiesību būtiska sastāvdaļa [16]. Proti, pat ja persona tiek attaisnota, tā varētu uzskatīt, ka tai ir liegta iespēja tikt "uzklausītai" tiesā un sastapties ar lieciniekiem un/vai cietušajiem, kas ir būtiska krimināllietas izskatīšanas sastāvdaļa [17].

35. Ņemot vērā šos apsvērumus, secinu, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkts un 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie ir piemērojami personai, attiecībā uz kuru aizmuguriski ir pieņemts attaisnojošs nolēmums.

[12] Mans izcēlums.

[13] Mans izcēlums.

[14] Mans izcēlums.

[15] Skat. Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā krimināprocesā (COM(2013) 821 final), paskaidrojuma raksta 40. punktu, kā arī 23. apsvērumu, kurā precizēts: "ar konkrētiem skaidri definētiem nosacījumiem, kas nodrošina tiesību uz taisnīgu tiesu efektīvu ievērošanu, būtu jāparedz iespēja, ka tiesa, kurā tiek pieņemts nolēmums, ar kuru personu atzīst par vainīgu vai attaisno, notiek arī tad, ja aizdomās turētā vai apsūdzētā persona tajā nepiedalās".

[16] Skat. Direktīvas 2016/343 33. apsvērumu.

[17] Šajā kontekstā Eiropas Cilvēktiesību tiesa turklāt ir nospriedusi, ka apsūdzētā klātbūtnei savas lietas izskatīšanā ir fundamentāla nozīme gan tiesību tikt uzklausītam, gan vajadzības pārbaudīt viņa apgalvojumu pareizību dēļ un tādēļ, lai tos salīdzinātu ar cietušā, kura intereses arī ir jāaizsargā, kā arī liecinieku teikto (skat. ECT spriedumu, 2000. gada 23. maijs, *Van Pelt* pret Franciju (CE:ECHR:2000:0523JUD003107096, 66. punkts)).

2. Pārbaudes procesuālā kārtība, kas reglamentē tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšanu

36. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka ar Direktīvu 2016/343 nav veikta kriminālprocesa pilnīga un izsmeļoša saskaņošana [18]. Lai arī Savienības likumdevējs izklāsta materiāltiesiskos nosacījumus, saskaņā ar kuriem dalībvalstij ir jānodrošina, lai personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, būtu vai nebūtu tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna atbilstoši šīs direktīvas 9. pantā paredzētajām tiesību normām, tas tomēr nenosaka procesuālos noteikumus, saskaņā ar kuriem šo nosacījumu vērtējums ir jāveic, un it īpaši regulējumu un termiņu, kādā tam jāiekļaujas.

37. Saskaņā ar procesuālās autonomijas principu dalībvalstij atkarībā no tās tiesību sistēmas īpatnībām ir jānosaka procesuālie nosacījumi un kārtība, kas attiecas uz šo pārbaudi, tomēr ar nosacījumu, ka šī kārtība situācijās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, nav nelabvēlīgāka nekā līdzīgās situācijās, uz kurām attiecas valsts tiesības (līdzvērtības princips), un nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina Savienības tiesībās piešķirto tiesību īstenošanu (efektivitātes princips) [19].

38. Turklāt no Direktīvas 2016/343 47. apsvēruma izriet, ka dalībvalstīm ir jānodrošina to pamattiesību un vispārējo principu ievērošana, kas atzītas gan Eiropas Savienības Pamattiesību hartā [20], gan Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā [21].

39. Balstoties uz šiem elementiem, un it īpaši ņemot vērā efektivitātes principu un tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, ir jāizvērtē, vai dalībvalsts ir paredzējusi procedūras, kas ļauj atzīt tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna pēc tam, kad tiesu iestāde ir lēmusi pēc būtības par apsūdzību un ir pieņēmusi aizmugurisku nolēmumu [22].

40. "Agrākais iespējamais brīdis", kurā dalībvalsts var paredzēt procedūras, kas attiecas uz šo pārbaudi, manuprāt, ir viegli identificējams, jo tas atbilst tiesvedības sākumam. Proti, tikai sākot ar brīdi, kad tiesu iestāde konstatē, ka apsūdzētā persona nav klātesoša lietas izskatīšanā vai arī tā nav pārstāvēta, tiesu iestāde var izvērtēt, kādā mērā šī persona ir nepārprotami atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, un izskatīt krimināllietu aizmuguriski.

41. Turpretim "vēlākais iespējamais brīdis", vispārīgi, manuprāt, atbilst brīdim, kad kompetentās iestādes paredz izpildīt aizmuguriski pieņemto nolēmumu, lai arī Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi nav izpildīti. Proti, šīs direktīvas 8. panta 4. punkta juridiskais režīms ir nevis paredzēt iespēju tiesāt personu bez tās klātbūtnes, bet gan precizēt sekas, kas saistītas ar aizmuguriski pieņemta nolēmuma izpildi, ja nav izpildīti minētās direktīvas 8. panta 2. punktā paredzētie nosacījumi. Kriminālprocesā notiesājoša sprieduma izpilde paģēr, ka tas ir izpildāms un galīgs. Gadījumā, ja tiesu iestāde ir lēmusi pēc būtības par apsūdzību un ir pieņēmusi aizmugurisku nolēmumu, lai arī nav konstatēts, ka apsūdzētā persona ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, šī nolēmuma izpilde būs iespējama tikai tad, ja šī persona

[18] Skat. spriedumus, 2020. gada 13. februāris, *Spetsializirana prokuratura* (Tiesas sēde apsūdzētā prombūtnē) (C-688/18, EU:C:2020:94, 30. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2022. gada 15. septembris, HN (Apsūdzētā, kas ir izraidīts no teritorijas, process) (C-420/20, EU:C:2022:679, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

[19] Skat. spriedumu, 2023. gada 30. marts, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Pārsūtīšanas termiņa apturēšana apelācijas instancē) (C-556/21, EU:C:2023:272, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

[20] Turpmāk tekstā – "Harta".

[21] Parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī, turpmāk tekstā – "ECPAK".

[22] Tāpat Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka ECPAK sniedz līgumslēdzējām valstīm lielu brīvību izvēlēties atbilstošus līdzekļus, kas ļauj panākt to tiesu sistēmu atbilstību šīs konvencijas 6. panta prasībām, tomēr ar nosacījumu, ka valsts tiesību aktos pieejamie līdzekļi izrādās efektīvi, ja apsūdzētais nav nedz atteicies ierasties tiesā un aizstāvēties, nedz arī viņam ir bijis nodoms izvairīties no tiesas (kā piemēru skat. ECT spriedumu, 2001. gada 14. jūnijs, *Medenica* pret Šveici (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, 55. punkts)).

neizmantos valsts tiesībās paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus vai nelūgs lietas izskatīšanu no jauna. Šādos apstākļos uzskatu, ka nav šķēršļu tam, ka dalībvalsts ievieš procedūru, ar kuru kompetentās iestādes pārbauda nosacījumus, kuri reglamentē tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšanu kriminālprocesa vēlākā stadijā, pēc tam, kad tiesu iestāde ir pieņēmusi aizmugurisku nolēmumu, ja vien šī nolēmuma izpilde tiek apturēta līdz brīdim, kad šī pārbaude ir pabeigta.

42. Tomēr, tā kā iesniedzējtiesa uzdod jautājumu Tiesai par "vēlāko iespējamo brīdi", kurā šī tiesa kā tiesa, kas lemj par apsūdzību pēc būtības, var pārbaudīt, vai ir izpildīti Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punkta nosacījumi, lai attiecīgā gadījumā informētu apsūdzēto personu par iespēju pārsūdzēt nolēmumu, kuru tā pieņems, un par tās tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna, šis "vēlākais iespējamais brīdis" ir brīdis, kad šī tiesa pieņems nolēmumu par šīs personas vainīgumu vai nevainīgumu, jo pēc tam šai tiesai vairs nebūs pilnvarojuma.

43. Šobrīd ir jāizvērtē, kādā mērā tiesai ir jāņem vērā apsūdzības uzturētāja un aizstāvja apsvērumi, lai pārbaudītu Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minētos nosacījumus.

44. Jāatgādina, ka šī pārbaude ir būtisks kriminālprocesa posms, jo no tās rezultāta ir atkarīgs, vai aizmuguriski pieņemtais nolēmums tiks izpildīts, vai arī lieta tiks izskatīta no jauna. Minētajai pārbaudei šajā ziņā ir jānotiek, ievērojot procesuālās garantijas, kas attiecīgajām personām nodrošina Hartas 47. pantā minēto tiesību uz aizstāvību ievērošanu.

45. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka saskaņā ar sacīkstes principu, kas ir daļa no tiesībām uz aizstāvību, procesa dalībniekiem ir jābūt tiesībām iepazīties ar visiem lietas materiāliem vai tiesai iesniegtajiem apsvērumiem, lai varētu ietekmēt tiesas nolēmumu un apspriest izvirzītos apsvērumus [23]. Savukārt pušu procesuālo tiesību vienlīdzības princips, kas izriet no paša lietas taisnīgas izskatīšanas jēdziena, nozīmē, ka katrai pusei ir jānodrošina saprātīga iespēja izklāstīt savus prasījumus, tostarp iesniegt pierādījumus apstākļos, kas tai nerada acīmredzami nelabvēlīgāku situāciju salīdzinājumā ar pretējo pusi [24].

46. Tādas procedūras ietvaros, kuras mērķis ir noteikt, vai Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi ir izpildīti, apsūdzētajai personai ir jābūt iespējai tikt uzklausītai un – attiecīgā gadījumā ar sava advokāta starpniecību – efektīvi atsaukties uz visiem iemesliem, kas pamato, ka viņai jāatzīst tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, vēl jo vairāk tādēļ, ka fakts, ka viņu pārstāv advokāts, principā var pierādīt, ka šī persona plāno nodrošināt savas tiesības uz aizstāvību [25].

47. Ņemot vērā kompetentās iestādes veiktās pārbaudes veidu, apsūdzētajai personai ir jābūt iespējai atbilstoši sacīkstes principam apspriest faktiskos apstākļus, kuri ir izšķiroši tiesvedības iznākumam. Personai tostarp ir jābūt iespējai tikt uzklausītai par to, vai viņa zināja viņai izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu, kā arī par to, kā šī apsūdzība tika viņai personīgi paziņota vai kā viņa tika uzaicināta uz tiesu pareizā un pienācīgā veidā. Tādējādi šī pārbaude prasa, lai kompetentā

[23] Skat. spriedumu, 2022. gada 22. septembris, *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság* u.c. (C-159/21, EU:C:2022:708, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

[24] Skat. spriedumu, 2014. gada 17. jūlijs, *Sánchez Morcillo* un *Abril García* (C-169/14, EU:C:2014:2099, 49. punkts).

[25] Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka ikviena apsūdzētā tiesības uz efektīvu aizstāvību ar advokāta palīdzību, ja nepieciešams, ar valsts nozīmēta advokāta starpniecību, ir viens no taisnīgas tiesas pamatelementiem un ka apsūdzētais nevar zaudēt iespēju tās izmantot tikai tādēļ, ka viņš nav piedalījies debatēs. Tā uzskata, ka tādēļ krimināltiesību sistēmas taisnīguma labad ir būtiski svarīgi, lai apsūdzētais netiktu sodīts par prombūtni tiesas procesā, kas attiecas uz viņu, tādējādi pārkāpjot viņa tiesības uz aizstāvja palīdzību, un lai viņš tiktu pienācīgi aizstāvēts gan pirmās instances tiesā, gan apelācijas instances tiesā (ECT spriedumi, 1999. gada 21. janvāris, *Van Geyseghem* pret Beļģiju (CE:ECHR:1999:0121JUD002610395, 34. punkts); 2001. gada 13. februāris, *Krombach* pret Franciju (CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, 89. punkts), un 2006. gada 1. marts, *Sejdovic* pret Itāliju (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 91. punkts).

iestāde, pamatojoties uz precīziem, objektīviem un atbilstošiem faktiem, pierāda atteikšanos no savām tiesībām vai neatteikšanos. Šādā kontekstā apsūdzības uzturētāja un aizstāvja formulētie apsvērumi šķiet būtiski, un tiem var būt noteicoša ietekme uz Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minēto nosacījumu vērtējumu.

48. Ņemot vērā šos elementus, uzskatu, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts var paredzēt procedūras, kas attiecas uz tādu nosacījumu pārbaudi, kuri reglamentē tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšanu un kuri minēti Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā, pēc tam, kad tiesu iestāde ir pieņēmusi aizmugurisku nolēmumu pret apsūdzēto personu, ja vien nolēmuma izpilde tiek apturēta līdz pārbaudes pabeigšanas brīdim un ja kompetentā iestāde šajā nolūkā uzklausa gan apsūdzības uzturētāju, gan aizstāvi.

49. Tomēr arī šajā gadījumā, šķiet, ka iesniedzējtiesa ņem vērā brīdi, kad tai jālemj aizmuguriski, un tā vēlas noskaidrot, vai tai ir jāsaņem apsūdzības uzturētāja un advokāta, kurš iecelts apsūdzētās personas interešu aizstāvībai, viedoklis, lai konstatētu, vai Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punkta nosacījumi ir vai nav izpildīti. Manā ieskatā šo secinājumu iepriekšējā punktā minētie principi ir piemērojami.

3. NPK *423. pantā paredzētā procesuālā kārtība attiecībā uz tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšanu*

50. Ar septīto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrais teikums un 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauta valsts procesuālo tiesību sistēma, kurā personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, ar kuru tai piespriests brīvības atņemšanas sods, lai arī nav konstatēts, ka persona ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, ir pienākums, lai izmantotu tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, iesniegt pieteikumu par lietas izskatīšanu no jauna *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa) un ierasties tajā personīgi.

51. Tāda procesuālo tiesību sistēma, kāda aplūkota šajā lietā, pati par sevi man nešķiet kritizējama ne tikai šo secinājumu 41. punktā izklāstīto iemeslu dēļ, bet arī ievērojot ar LESD 82. panta 2. punktā noteikto normu, proti, ka noteikumos, kas pieņemti uz šīs tiesību normas pamata, ir jāņem vērā dalībvalstu tiesību tradīciju un tiesību sistēmu atšķirības.

52. Tomēr šajā procesuālo tiesību sistēmā to īstenošanas stadijā vēl ir jāievēro Direktīvas 2016/343 8. panta 2. un 4. punktā un 9. pantā noteiktie nosacījumi, kas reglamentē tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšanu, kā tos ir interpretējusi Tiesa, un šai sistēmai tās īpašību dēļ ir jāļauj aizmuguriski notiesātai personai, kaut arī nav konstatēts, ka tā ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, pilnībā izmantot tiesības uz aizstāvību, kas tagad ir jāpārbauda [26].

53. Neskarot pārbaudes, kas būs jāveic iesniedzējtiesai, šķiet, ka šīs sistēmas īpašības, kas izriet no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu, neļauj garantēt šīs personas procesuālo tiesību ievērošanu.

[26] Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru ir jāņem vērā attiecīgā procesa īpatnības un veids, tā nozīmīgums vispārīgajā tiesvedības ietvarā, veids, kā ir izklāstītas attiecīgās personas intereses, un veids, kā tās ir jāaizsargā, ņemot vērā izlemjamo jautājumu un tā nozīmīgumu ieinteresētajai personai (skat. ECT spriedumu, 1998. gada 25. marts, *Belziuk* pret Poliju, (CE:ECHR:1998:0325JUD002310393, 37. punkts un tajā minētā judikatūra)).

54. Jāatgādina, ka pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna ir īpašs kriminālprocesa posms, kura nozīme var izrādīties izšķiroša personai, kurai aizmuguriski piespriests brīvības atņemšanas sods. Iespēja iesniegt šādu pieteikumu tādēļ ir būtiska, vēl jo vairāk tāpēc, ka, tā kā apelācijas sūdzības iesniegšana vairs nav iespējama, tas ir vienīgais pieejamais tiesību aizsardzības līdzeklis, lai panāktu, ka no jauna izvērtē lietu pēc būtības [27].

55. Saskaņā ar *NPK* 423. panta 2. punktu pieteikumam par lietas izskatīšanu no jauna nav apturošas iedarbības, "ja vien tiesa nenosaka citādi". Pats par sevi tāds noteikums man šķiet esam pretrunā principam, atbilstoši kuram aizmugurisku notiesājošu nolēmumu nevar izpildīt nekavējoties, kamēr nav konstatēts, vai ieinteresētajai personai ir vai nav tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna.

56. Turklāt no *NPK* 423. panta 3. punkta izriet, ka pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna principā prasa aizmuguriski notiesātās personas personīgu ierašanos [28]. Šī procedūra tiek izbeigta, ja persona neierodas personīgi kompetentajā tiesā, izņemot gadījumu, ja tā norāda pamatotu iemeslu.

57. Lai arī kāda būtu šī iemesla būtība un mērs, kādā šo personu varētu pārstāvēt advokāts, šāda prasība nozīmē, ka Direktīvas 2016/343 9. pantā garantētās tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna tiek pakārtotas nosacījumam, ko Savienības likumdevējs nav paredzējis.

58. Protams, šī prasība atbilst leģitīmam mērķim neierobežot ļaunprātīgi izmeklēšanas iedarbīgumu, kā arī labu tiesu pārvaldību [29]. Pieteikuma par krimināllietas izskatīšanu no jauna kontekstā nevar pārmest dalībvalstij, ka tā vēlas novērst, ka šāds pieteikums tiek iesniegts ļaunprātīgi bez nopietna iemesla un pamatojuma, lai liktu šķēršļus aizmuguriska nolēmuma izpildei. Tāpat tai nevar pārmest, ka tā dod priekšroku apsūdzētās personas personīgai liecībai, lai izvērtētu iemeslus, kas pamato tās nepiedalīšanos lietas izskatīšanā. Kā atzīst Eiropas Cilvēktiesību tiesa, ierašanās tiesā ir svarīga gan apsūdzētās personas tiesību tikt uzklausītai un sniegt "savu versiju par notikumiem" dēļ [30], gan nepieciešamības pārbaudīt tās apgalvojumu pareizību dēļ [31].

59. Tomēr šāda prasība var radīt tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna izmantošanas īpaši bargu ierobežojumu, ja apsūdzētajai personai tiek piespriests brīvības atņemšanas sods. Proti, tādā gadījumā šķiet, ka šai personai nav citas izvēles, kā vien ierasties tiesā personīgi un tādējādi kļūt par ieslodzīto aizmuguriskā nolēmuma izpildes ietvaros, ja viņa vēlas izmantot tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, jo personas nepiedalīšanās "bez pamatota iemesla" saskaņā ar *NPK* 423. panta 3. punktu nozīmēs procesa izbeigšanu un tātad personas atteikšanos no lietas izskatīšanas no jauna. Tā kā pieteikumam par krimināllietas izskatīšanu no jauna nav apturošas iedarbības, minētā persona tiks apcietināta, lai izpildītu aizmuguriski piespriesto sodu, "ja vien tiesa nenosaka citādi", pat ja kompetentā tiesu iestāde vēl nav konstatējusi, vai persona bija atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties. Turklāt jāpiebilst, ka notiesājošais nolēmums kļūs

[27] No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka saskaņā ar Bulgārijas tiesību aktiem, termiņš, lai pārsūdzētu aizmugurisku nolēmumu, esot tikai piecpadsmit dienas un to sākot skaitīt bez pārtraukuma no šī notiesājošā nolēmuma dienas pat, ja apsūdzētā persona nav varējusi iepazīties ar minēto notiesājošo nolēmumu.

[28] Ne no valsts tiesiskā regulējuma apraksta, ne no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka aizmuguriski notiesātu personu var pārstāvēt advokāts.

[29] Skat. spriedumu, 2022. gada 19. maijs, *Spetsializirana prokuratura* (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, EU:C:2022:401, 37. punkts).

[30] Skat. ECT spriedumu, 1989. gada 19. decembris, *Kamasinski* pret Austriju (CE:ECHR:1989:1219JUD000978382, 74. punkts).

[31] Skat. ECT spriedumu, 1993. gada 23. novembris, *Poitrimol* pret Franciju (CE:ECHR:1993:1123JUD001403288, 35. punkts).

neatceļams gadījumā, ja šis pieteikums tiktu noraidīts, jo termiņš apelācijas sūdzības iesniegšanai ir beidzies un nolēmumu, ar kuru *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa) noraida pieteikumu par krimināllietas izskatīšanu no jauna, nevar pārsūdzēt.

60. Ņemot vērā pieteikuma par krimināllietas izskatīšanu no jauna svarīgumu, kas var izrādīties izšķirošs personai, kurai aizmuguriski piespriests brīvības atņemšanas sods, uzskatu, ka prasība par personīgu ierašanos tiesā, ciktāl tas ir obligāts priekšnosacījums, lai pieteikums tiktu izskatīts un lai krimināllieta tiktu izskatīta no jauna, neattaisno to, ka personai tiek liegtas tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, ja tā neierodas tiesā personīgi. Šāds noteikums savienojumā ar citām šīs procedūras īpašībām var radīt aizmuguriski notiesātās personas tiesību uz aizstāvību pārmērīgu ierobežojumu vēl jo vairāk tāpēc, ka *NPK* 423. pantā – kā uzsver iesniedzējtiesa – ir minēts vienīgais pieejamais tiesību aizsardzības līdzeklis pret aizmugurisku notiesājošu nolēmumu, kad tas sešpadsmitajā dienā pēc pasludināšanas, iegūst *res judicata* spēku.

61. Šī interpretācija atbilst Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai, kura šeit ir jāņem vērā [32]. Šī tiesa spriež, ka tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna ir svarīgākas par personas, kura notiesāta ar aizmugurisku nolēmumu, ierašanos tiesā. Tas, ka apsūdzētā persona, lai arī pienācīgi informēta, neierodas tiesā tādēļ, ka viņai ir kāds kavēklis, vai personisku iemeslu dēļ, ECT ieskatā un, pat ja tam nav pamatota iemesla, nevar attaisnot liegumu personai izmantot tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna. Minētā tiesa arī spriež, ka noteikums, atbilstoši kuram aizmuguriski notiesātu personu nevar pārstāvēt advokāts, šķiet arī acīmredzami nesamērīgs, jo tā rezultātā prasītāja neierašanās tiesā tiek sodīta ar absolūtu aizliegumu aizstāvēties jelkādā veidā [33].

62. Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriež, ka ir arī nesamērīgi noteikt šādu prasību, lai panāktu lietas izskatīšanu no jauna, ja valsts iestādes turklāt sāk izpildīt aizmugurisku notiesājošu nolēmumu [34]. ECT ieskatā šāda noteikuma dēļ tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu izmantošana tiek pakārtota "zināmai ķīlai – ieinteresētās personas fiziskai brīvībai" un tā mērķis ir aizstāt procedūras, uz kurām attiecas policijas pilnvaru īstenošana, ar pienākumu, kas jāuzņemas pašam apsūdzētajam [35]. Taču, lai arī mērķis nodrošināt tiesu nolēmumu izpildi pats par sevi ir leģitīms, minētā tiesa spriež, ka valsts iestāžu rīcībā ir citi līdzekļi, kas tām ļauj nodrošināt notiesātās personas klātbūtni [36]. Tādējādi ECT ieskatā brīvai personai nevar noteikt pienākumu – lai izmantotu tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna ECPAK 6. pantam atbilstošos apstākļos – kļūt par ieslodzīto, izpildot aizmugurisku notiesājošu nolēmumu, lai arī kāds būtu brīvības atņemšanas ilgums, pat ja tas ir īss, jo šāds noteikums pārkāpj nevainīguma prezumpcijas principu [37].

63. Spriedumā *Khalfaoui* pret Franciju, kurā tika aplūkota Francijas Kriminālprocesa kodeksa tiesību norma, atbilstoši kurai par pienākuma sagatavot lietu iztiesāšanai neievērošanu sodīja ar kasācijas sūdzības atcelšanu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa nosprieda, ka "ņemot vērā *Cour de cassation* [(Kasācijas tiesa, Francija)] īstenotās galīgās pārbaudes nozīmīgumu krimināltiesību

[32] Direktīvas 2016/343 11., 13., 27., 45., 47. un 48. apsvērumā Savienības likumdevējs ir skaidri norādījis savu vēlmi nostiprināt un nodrošināt tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu efektīvu piemērošanu kriminālprocesā, Savienības tiesībās iekļaujot judikatūru, ko šī tiesa ir izstrādājusi attiecībā uz ECPAK 6. panta 1. punkta ievērošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 13. februāris, *Spetsializirana prokuratura* (Tiesas sēde apsūdzētā prombūtnē) (C-688/18, EU:C:2020:94, 34. un 35. punkts).

[33] Skat. ECT spriedumu, 2001. gada 13. februāris, *Krombach* pret Franciju (CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, 84. un 90. punkts), kurš attiecas uz Francijas Kriminālprocesa kodeksa 630. pantu, kurā bija paredzēts absolūts aizliegums apsūdzētajam, kas nav piedalījies lietas izskatīšanā, izmantot advokāta pārstāvību, un no kura zvērināto tiesa (*cour d'assises*), kas lemj bez apsūdzētā klātbūtnes, nevarēja atkāpties.

[34] Skat. ECT spriedumu, 2015. gada 12. februāris, *Sanader* pret Horvātiju (CE:ECHR:2015:0212JUD006640812, 80. un nākamie punkti).

[35] Skat. ECT spriedumu, 2001. gada 13. februāris, *Krombach* pret Franciju (CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, 87. punkts).

[36] Skat. ECT spriedumu, 1999. gada 14. decembris, *Khalfaoui* pret Franciju (CE:ECHR:1999:1214JUD003479197, 44. punkts), turpmāk tekstā – "spriedums *Khalfaoui* pret Franciju".

[37] Skat. spriedumu *Khalfaoui* pret Franciju, 49. punkts.

jomā un šīs pārbaudes nozīmi tiem, kuriem, iespējams, piespriesti bargi brīvības atņemšanas sodi, tiesa uzskata, ka tas ir īpaši bargs sods, ņemot vērā [ECPAK] 6. pantā garantētās tiesības uz piekļuvi tiesai"[38]. Tā turklāt piebilda, ka "kasācijas sūdzības nepieņemamība, kas pamatota vienīgi [..] ar faktu, ka prasītājs nav kļuvis par ieslodzīto, izpildot tiesas nolēmumu, par kuru iesniegta kasācijas sūdzība, liek ieinteresētajai personai pašai sev piemērot brīvības atņemšanu, kas izriet no pārsūdzētā nolēmuma, lai arī šo nolēmumu nevar uzskatīt par galīgu, kamēr nav lemts par kasācijas sūdzību vai kamēr termiņš pārsūdzības celšanai nav beidzies"[39]. ECT uzskatīja, ka tādējādi tiek "aizskarta pati pārsūdzības tiesību būtība, uzliekot prasītājam nesamērīgu slogu, kas izjauc pareizo līdzsvaru, kam jāpastāv starp leģitīmu mērķi nodrošināt tiesu nolēmumu izpildi, no vienas puses, un tiesībām piekļūt kasācijas tiesai un tiesību uz aizstāvību izmantošanu, no otras puses"[40].

64. Līdz ar to, lai arī aplūkotā procesuālo tiesību sistēma man nešķiet kritizējama, ciktāl tajā prasīts, lai apsūdzētā persona iesniedz kompetentajā tiesu iestādē pieteikumu par krimināllietas izskatīšanu no jauna, lai izmantotu tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, tomēr uzskatu, ka atsevišķas šīs procedūras īpašības un it īpaši tas, ka tai nav apturošas iedarbības, un ka tajā prasīta šīs personas personīga ierašanās tiesā, neļauj nodrošināt šai personai tiesību uz aizstāvību, it īpaši tiesību piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā, efektīvu izmantošanu.

65. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, uzskatu, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrais teikums un 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek pieļauts, ka dalībvalsts izveido procedūru, kurā noteikta prasība, ka personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, kaut arī nav konstatēts, ka tā ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, ir jāiesniedz kompetentajā iestādē pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna, lai šī iestāde, ņemot vērā šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētos nosacījumus, izvērtētu, vai šai personai ir tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, ja vien šīs procedūras īpašības ļauj nodrošināt viņai tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā, kā arī efektīvi izmantot tiesības uz aizstāvību.

66. Tomēr Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrais teikums un 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts noteikums, atbilstoši kuram šādai procedūrai nav apturošas iedarbības un kurā papildus tiek prasīts, lai persona, kurai aizmuguriski piespriests brīvības atņemšanas sods, personīgi ierodas tiesā.

B. Aizmuguriski notiesātās personas tiesību uz informāciju tvērums un saturs (pirmais, otrais un piektais prejudiciālais jautājums)

67. Ar pirmo, otro un piekto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā Tiesai, vai Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts, ka persona, kurai ar aizmugurisku notiesājošu nolēmumu piespriests brīvības atņemšanas sods, lai arī nav konstatēts, ka, ņemot vērot šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētos nosacījumus, persona ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, netiek informēta aizturēšanas brīdī nedz par šo nolēmumu, nedz par iespēju to pārsūdzēt, nedz par viņas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli. Minētajai tiesai ir arī jautājums par to, kādai jābūt sniegtās informācijas formai un saturam.

[38] Spriedums *Khalfaoui* pret Franciju (47. punkts).

[39] Spriedums *Khalfaoui* pret Franciju (40. punkts).

[40] Spriedums *Khalfaoui* pret Franciju (40. punkts).

68. Iesniedzējtiesa uzdod šos jautājumus tādēļ, ka, piemērojot Bulgārijas tiesību aktus, aizmugurisks nolēmums netiekot paziņots apsūdzētajai personai un viņa turklāt netiekot informēta par savām procesuālajām tiesībām un it īpaši par iespēju iesniegt pieteikumu par krimināllietas izskatīšanu no jauna, pamatojoties uz *NPK* 423. pantu.

69. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vaicā, cik lielā mērā dalībvalstij ir jāparedz procedūras, lai brīdī, kad tiek izpildīts par attiecīgo personu pieņemtais aizmuguriskais nolēmums, vai šīs personas aizturēšanas brīdī viņa tiktu informēta par šo nolēmumu, attiecīgajā gadījumā nodrošinot, ka viņai tiek izsniegta šī nolēmuma pilna teksta kopija.

70. Turklāt ar otro jautājumu tā lūdz Tiesu sniegt precizējumus par veidu, kādā dalībvalstij ir jāpilda informēšanas pienākums aplūkotajā procesuālajā sistēmā, kurā brīdī, kad aizmuguriskais nolēmums tiek izpildīts, vai aizmuguriski notiesātās personas aizturēšanas brīdī kompetentās iestādes vēl nav lēmušas par tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna pastāvēšanu, jo šīs tiesības tiek atzītas vēlākā stadijā – pēc tam, kad ir izskatīts pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna, kurš jāiesniedz šai personai.

1. Jautājumu izskatīšanas ietvars

71. Atbilstoši Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrajam teikumam dalībvalstij ir jānodrošina, ka gadījumos, kad persona, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, tiek informēta par šo nolēmumu, jo īpaši, kad minētā persona tiek aizturēta, viņa ir jāinformē arī par iespēju minēto nolēmumu pārsūdzēt un par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli.

72. No šīs tiesību normas formulējuma nepārprotami izriet, ka Savienības likumdevējs uzliek dalībvalstij precīzu pienākumu sasniegt rezultātu – pienākumu nodrošināt, lai persona, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, tiktu informēta par viņas procesuālajām tiesībām brīdī, kad viņa tiek informēta par šo nolēmumu un, vēlākais, minētā nolēmuma izpildes brīdī, it īpaši notiesātās personas aizturēšanas brīdī, ja personai ir piespriests brīvības atņemšanas sods. Tā ir minimāla norma, kas attiecas uz procesuālo tiesību principu, kas ir būtisks šīs personas tiesību uz aizstāvību un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu ievērošanai, no kura dalībvalsts nevar atkāpties.

73. Tādēļ, manuprāt, nav ne mazāko šaubu, ka ar Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktu netiek pieļauts, ka persona, attiecībā uz kuru pieņemts aizmugurisks nolēmums, kaut arī nav konstatēts, ka viņa ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, šī nolēmuma izpildes brīdī vai šīs personas aizturēšanas brīdī netiek informēta nedz par minēto nolēmumu, nedz par iespēju to pārsūdzēt, nedz par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli. Proti, tāda situācija izraisa to, ka šīs personas tiesībām uz aizstāvību tiek laupīta efektivitāte un šīs direktīvas 9. pantā nostiprinātajām tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna tiek laupīts to saturs.

74. Taču Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrā teikuma priekšmets vai mērķis nav noteikt šī informēšanas uzdevuma noteikumus, un it īpaši noteikumus, kurus ievērojot, apsūdzētā persona aizmuguriskā nolēmuma izpildes brīdī vai aizturēšanas brīdī ir jāinformē, pirmkārt, par šo nolēmumu un, otrkārt, par viņas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli.

75. Manā ieskatā šie īpašie noteikumi ir jāvērtē, ņemot vērā vispārīgos noteikumus, kas paredzēti Direktīvā 2012/13 par tiesībām uz informāciju aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem kriminālprocesā, uz kuru ir atsauce Direktīvas 2016/343 8. apsvērumā [41]. Kā izriet no Direktīvas 2012/13 25. apsvēruma, tā ir cieši saistīta ar Direktīvu 2010/64/ES [42], ar kuru tām personām no aizdomās turēto vai apsūdzēto vidus, kuras nerunā vai nesaprot valodu, kurā norit attiecīgais kriminālprocess, piešķir tiesības uz mutisku un rakstisku šādi paziņotas informācijas tulkojumu.

76. Saskaņā ar Direktīvas 2012/13 1. pantu tās nolūks ir izstrādāt kopējus minimālos noteikumus par aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām uz informāciju par viņu tiesībām kriminālprocesā un par viņiem izvirzīto apsūdzību [43]. Saskaņā ar Tiesas judikatūru 1. pantā minētās tiesības attiecas vismaz uz divām atšķirīgām tiesībām [44].

77. Pirmās ir aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesības būt "vismaz" informētām par noteiktām procesuālajām tiesībām, kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Šīs tiesības ir nostiprinātas Direktīvas 2012/13 3. pantā un tieši no šīs tiesību normas skatupunkta es izvērtēšu noteikumus, kas saistīti ar tiesību būt informētam par Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktā nostiprinātajām tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli ievērošanu.

78. Otrās ir tiesības būt informētam par apsūdzību, kas nostiprinātas Direktīvas 2012/13 6. pantā. Raugoties no šī pēdējā minētā panta skatupunkta, es izvērtēšu nosacījumus, kādos aizmuguriski notiesātā persona brīdī, kad tiek izpildīts attiecībā uz viņu pieņemtais aizmuguriskais nolēmums, vai viņas aizturēšanas brīdī ir jāinformē par šo nolēmumu.

79. Lai nodrošinātu šādi paredzēto tiesību uz informāciju efektivitāti, Direktīvas 2012/13 8. panta 2. punktā ir noteikts, ka aizdomās turētajiem un apsūdzētajām personām vai viņu advokātiem ir jābūt tiesībām saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzētajām procedūrām iesniegt sūdzību, ja kompetentās iestādes nav sniegušas informāciju saskaņā ar šo direktīvu vai atsakās to sniegt.

2. Informācija par aizmugurisku notiesājošu nolēmumu

80. No Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta formulējuma nepārprotami izriet, ka ne šī panta priekšmets, ne mērķis nav noteikt kārtību, kādā dalībvalstij, kad tiek izpildīts aizmugurisks nolēmums vai tiek aizturēta persona, attiecībā uz kuru šis nolēmums ir pieņemts, jānodrošina šīs personas informēšana par minēto nolēmumu. Pieprasot, ka dalībvalstij jāparedz, lai apsūdzētā persona tiktu informēta par viņas procesuālajām tiesībām brīdī, kad viņa tiek "informēta" par attiecībā uz viņu aizmuguriski pieņemto nolēmumu, "it īpaši [viņas] aizturēšanas brīdī", Savienības likumdevējs nav paredzējis pieprasīt, lai dalībvalsts izsniedz šī nolēmuma pilna teksta kopiju, kurai pievienots paziņojums par tiesībām, tajā pašā brīdī, kad valsts izpilda minēto nolēmumu vai kad tā veic šīs personas aizturēšanu.

[41] Lai globāli saprastu saikni, kas pastāv starp Direktīvām 2016/343, 2012/13 un 2010/64, skat. ģenerāladvokāta P. Pikamēes [*P. Pikamäe*] secinājumus lietā IS (Rīkojuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu prettiesiskums) (C-564/19, EU:C:2021:292, 60. punkts).

[42] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (OV 2010, L 280, 26. lpp.).

[43] Šajā ziņā skat. Direktīvas 2012/13 10. un 14. apsvērumu, kā arī spriedumu, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 34. punkts).

[44] Spriedums, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

81. Šāda kārtība, manuprāt, ir jānosaka, ņemot vērā Direktīvas 2012/13 6. pantā paredzētos noteikumus par tiesībām būt informētam par apsūdzību un šīs direktīvas 7. pantā izklāstītos noteikumus par tiesībām piekļūt lietas materiāliem.

82. 2015. gada 15. oktobra spriedumā *Covaci*[45] Tiesa nosprieda, ka, ņemot vērā tostarp Direktīvas 2012/13 2., 3. un 6. pantu, rīkojuma par sodu izsniegšana, kā tā paredzēta Vācijas tiesībās, ir jāuzskata par attiecīgajai personai izvirzītās apsūdzības paziņošanas formu, tāpēc tai ir jāatbilst šajā 6. pantā minētajām prasībām[46]. Jāatgādina, ka saskaņā ar Vācijas tiesībām rīkojums par sodu ir pagaidu nolēmums, ko pēc prokuratūras pieprasījuma izdod tiesa par maznozīmīgiem pārkāpumiem, kas neprasa tiesājamā personīgu ierašanos. Šo rīkojumu, kas izdod vienkāršotā kriminālprocesā bez tiesas sēdes, pielīdzina spriedumam, kurš ir stājies likumīgā spēkā pēc tam, kad ir beidzies iebildes iesniegšanas termiņš, kas noteikts divas nedēļas no minētā rīkojuma izsniegšanas, attiecīgā gadījumā – apsūdzētā noteiktajiem pilnvarniekiem[47].

83. Tādu iemeslu dēļ, kas ir līdzīgi Tiesas norādītajiem iemesliem minētajā spriedumā, uzskatu, ka informēšana par aizmugurisku nolēmumu, kaut arī nav konstatēts, ka apsūdzētā persona ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, ir jāuzskata par šai personai izvirzītās apsūdzības paziņošanas formu, un tādēļ šai informēšanai ir jāatbilst Direktīvas 2012/13 6. pantā minētajām prasībām.

84. Pirmkārt, no Direktīvas 2012/13 2. panta 1. punkta izriet, ka Savienības likumdevējs ir skaidri paredzējis šīs direktīvas piemērošanu visā kriminālprocesā, sākot ar pirmajām aizdomām līdz pat sprieduma pasludināšanai, attiecīgā gadījumā pēc tam, kad ir izsmelti tiesību aizsardzības līdzekļi[48].

85. Otrkārt, aizmuguriska procesa ietvaros saskaņā ar Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktu nolēmums tiek pieņemts, lai gan nav zināms, vai apsūdzētā persona plānoja atteikties ierasties tiesā vai aizstāvēties, tādējādi šī informēšana faktiski var būt šīs personas pirmā izdevība būt informētai par viņai izvirzīto apsūdzību. To apstiprina fakts, ka šī persona, ja viņa neizpilda šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētos nosacījumus, var panākt lietas izskatīšanu no jauna vai līdzvērtīgu tiesību aizsardzības līdzekli, ar kura palīdzību viņa varēs pilnīgi izmantot tiesības uz aizstāvību, pirms tiesu iestāde pieņem jaunu nolēmumu par apsūdzības faktisko un tiesisko pamatotību.

86. Tādēļ uzskatu, ka tiesības būt informētam par apsūdzību, kas paredzētas Direktīvas 2012/13 6. pantā, satur arī personas, attiecībā uz kuru nolēmums ir pieņemts aizmuguriski, lai gan nav konstatēts, ka viņa ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, tiesības tikt informētai par šo nolēmumu.

87. Ir taisnība, ka Direktīvā 2012/13 – kā atzinusi Tiesa – nav reglamentēta kārtība, kādā tās 6. pantā paredzētā informācija par apsūdzību ir jāpaziņo minētajai apsūdzētajai personai[49]. Šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalsts nodrošina, lai aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām informācija par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņus tur aizdomās

45 C-216/14, EU:C:2015:686.

46 Skat. spriedumu, 2015. gada 15. oktobris, *Covaci* (C-216/14, EU:C:2015:686, 61. punkts).

47 Skat. spriedumu, 2015. gada 15. oktobris, *Covaci* (C-216/14, EU:C:2015:686, 20. punkts).

48 Šajā pantā ir noteikts: "Šo direktīvu piemēro no brīža, kad dalībvalsts kompetentās iestādes ir informējušas personas par to, ka viņas tiek turētas aizdomās vai ir apsūdzētas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, līdz brīdim, kad process ir pabeigts, par ko uzskata brīdi, kad ir galīgi noteikts, vai aizdomās turētais vai apsūdzētā persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, tostarp attiecīgos gadījumos sprieduma pieņemšanu un jebkādu pārsūdzību izskatīšanu."

49 Skat. spriedumu, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

vai apsūdz, tiktu sniegta nekavējoties un tik detalizēti, cik nepieciešams, lai garantētu procesa taisnīgu norisi un tiesību uz aizstāvību efektīvu īstenošanu. Šī panta 2. punkts konkrēti attiecas un aizdomās turēto vai apsūdzēto personu, kas ir apcietināta vai aizturēta. Tādā gadījumā dalībvalsts nodrošina, lai šī persona tiktu informēta par viņas apcietināšanas vai aizturēšanas iemesliem, tostarp par noziedzīgo darbību, kuras izdarīšanā viņu tur aizdomās vai apsūdz. Visbeidzot saskaņā ar minētā panta 3. punktu dalībvalsts nodrošina, lai ne vēlāk kā tad, kad tiesā tiek iesniegti apsūdzības argumenti, tiktu sniegta detalizēta informācija par apsūdzību, tostarp par noziedzīgā nodarījuma būtību un juridisko kvalifikāciju, kā arī apsūdzētās personas līdzdalības pakāpi.

88. Ņemot vērā rīcības brīvību, ko Savienības likumdevējs atzīst dalībvalstīm, pēdējām minētajām, ņemot vērā to procesuālo tiesību sistēmas īpašības, ir jānosaka kārtība, kādā persona, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, ir jāinformē par šo nolēmumu. No Tiesas judikatūras izriet, ka šī kārtība tomēr nevar būt pretrunā tostarp Direktīvas 2012/13 6. pantā noteiktajam mērķim, kas, kā arī izriet no šīs direktīvas 27. apsvēruma, ir ļaut šai personai sagatavot savu aizstāvību un garantēt tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu [50].

89. Īpašajā kontekstā, kad apsūdzētā persona tiek apcietināta, izpildot aizmugurisku notiesājošu nolēmumu, kaut gan nav konstatēts, ka persona ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, informēšanas viņas apcietināšanas brīdī notiekošās mērķis ir viņu informēt par apcietināšanas iemesliem un par viņai izvirzīto apsūdzību Direktīvas 2012/13 6. panta nozīmē, kā arī par viņas procesuālajām tiesībām.

90. Šis mērķis, manuprāt, neprasa noteikt pienākumu dalībvalstij, kad kompetentās iestādes uzsāk aizmuguriskā nolēmuma izpildi vai apcietina apsūdzēto personu, lai šīs iestādes izpilda informēšanas uzdevumu, izsniedzot šai personai izpildes brīdī vai apcietināšanas brīdī nolēmuma pilna teksta kopiju. Šāda prasība nav nepieciešama. Šķiet, ka pietiek tikai ar informāciju, kas attiecas uz minētā nolēmuma saturu un uz faktu, ka tas ir ticis pieņemts bez šīs personas klātbūtnes.

91. Savukārt, kā norāda iesniedzējtiesa, ņemot vērā tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, aizmuguriski notiesātai personai būs jāpaziņo visi iemesli, kuru dēļ viņa ir notiesāta. Tātad dalībvalstij būs jāparedz, ka kompetentās iestādes ar īpašu rūpību ātri un oficiāli informē šo personu par aizmuguriski attiecībā uz viņu pieņemto notiesājošo nolēmumu, izmantojot, piemēram, izsniegšanas vai paziņošanas procedūru [51]. Proti, šis nolēmums kļūs izpildāms, tikai sākot ar brīdi, kad minētā persona par to būs informēta oficiāli, pēc tam, kad būs beidzies tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanas termiņš, kurš principā sākas pēc šīs procedūras izpildes, un pēc tam, kad viņa būs atteikusies no savām tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna, vai ja šādas tiesības viņai netiks atzītas. Turklāt, kā norāda iesniedzējtiesa, no Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm [52], kas grozīts ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI [53], 4.a panta 1. punkta d) apakšpunkta izriet, ka izpildes tiesu iestāde nevar atteikties izpildīt Eiropas apcietināšanas orderi, ja šajā orderī konkrēti ir norādīts, ka attiecīgajai personai nekavējoties pēc nodošanas tiks izsniegts aizmuguriski pieņemtais nolēmums.

[50] Spriedums, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

[51] Skat. lietu, kurā tika pieņemts ECT nolēmums par pieņemamību, 2007. gada 30. janvāris, *Pala* pret Franciju (CE:ECHR:2007:0130DEC003338704), kurā aizmuguriski notiesāta persona ar ierakstītu vēstuli tika informēta par to, ka aizmuguriski pieņemtais notiesājošais spriedums ir pieejams pilsētas domē.

[52] OV 2002, L 190, 1. lpp.

[53] OV 2009, L 81, 24. lpp.

92. Visbeidzot jāpiebilst, ka saskaņā ar Direktīvas 2012/13 7. panta 1. punktu, ja persona jebkurā kriminālprocesa stadijā tiek aizturēta un apcietināta, dalībvalstij ir jānodrošina, lai šai personai tiek darīti pieejami dokumenti, kas saistīti ar konkrēto lietu un kas ir *būtiski*, lai saskaņā ar valsts tiesību aktiem efektīvi apstrīdētu aizturēšanas vai apcietināšanas likumību. Kā precizēts Direktīvā 2010/64, notiesājošais nolēmums vai "spriedums" ir būtisks dokuments, kura paziņošana un arī tulkojums ir obligāti, lai ļautu notiesātajai personai izmantot tiesības uz aizstāvību un lai garantētu lietas taisnīgu izskatīšanu [54].

93. Ņemot vērā šos elementus, uzskatu, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka situācijā, kad dalībvalsts kompetentās iestādes izpilda aizmuguriski pieņemtu nolēmumu vai veic tās personas aizturēšanu, attiecībā uz kuru šis nolēmums ir pieņemts, iestādēm ir pienākums informēt šo personu par apsūdzību, tostarp par viņas notiesāšanas iemesliem saskaņā ar Direktīvas 2012/13 3. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 6. panta 1.–3. punkta noteikumiem. Šīs prasības ievērošana neietver dalībvalsts pienākumu paredzēt, ka minētajai personai nolēmuma izpildes brīdī vai aizturēšanas brīdī ir jāizsniedz minētā nolēmuma pilna teksta kopija.

3. Informācija par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli

94. Jāatgādina, ka ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesu precizēt kārtību, kā ievērot tiesības būt informētam par savām tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību līdzekli, kas minētas Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrajā teikumā.

95. It īpaši iesniedzējtiesa vēlas pretstatīt spriedumā VB I Tiesas izstrādātos principus valsts procesuālo tiesību sistēmai. Proti, šajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka "dalībvalstu ziņā ir izvēlēties veidu, kādā [..] informācija [par tiesībām uz lietas izskatīšanu jauna un par iespēju pārsūdzēt aizmuguriski pieņemto nolēmumu] ir jādara pieejama attiecīgajām personām, ar nosacījumu, ka šī informācija tiek darīta zināma ieinteresētajai personai brīdī, kad viņa tiek informēta par attiecīgo nolēmumu" [55]. Taču iesniedzējtiesa norāda, ka Bulgārijas procesuālo tiesību sistēmā kompetentās iestādes lemj par tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna esamību pēc tam, kad ir izskatīts pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna, kas jāiesniedz aizmuguriski notiesātajai personai.

96. Spriedumā VB I, Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrajā teikumā nav noteikta precīza kārtība, kādā aizmuguriski notiesātā persona ir jāinformē par viņas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli [56]. Tikai šīs direktīvas 39. apsvērumā ir precizēts, ka minētā informācija būtu jāsniedz rakstveidā vai mutiski ar nosacījumu, ka, ja informāciju sniedz mutiski, informācijas sniegšanas fakts tiek fiksēts saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzēto reģistrācijas kārtību [57].

[54] Kā skaidri norādīts Direktīvas 2012/13 25. apsvērumā, sniedzot informāciju saskaņā ar šo direktīvu aizdomās turētajiem vai apsūdzētajām personām, vajadzības gadījumā attiecīgajām personām jāsaņem rakstisks vai mutisks tulkojums valodā, kuru viņi saprot, saskaņā ar Direktīvā 2010/64 noteiktajiem standartiem. Saskaņā ar šīs direktīvas 3. pantu gadījumā, ja šī persona nesaprot attiecīgajā kriminālprocesā lietoto valodu, Savienības likumdevējs pieprasa, lai dalībvalsts pieņemamā termiņā sniedz šī nolēmuma rakstisku un kvalitatīvu tulkojumu. Tikai izņēmuma kārtā dalībvalsts var sniegt šī dokumenta mutisku tulkojumu vai mutisku kopsavilkumu tomēr ar nosacījumu, ka šādas formalitātes neskar taisnīgu lietas izskatīšanu.

[55] Spriedums VB I (30. punkts).

[56] Skat. spriedumu VB I (27. punkts).

[57] Skat. spriedumu VB I (28. punkts).

97. Lai atbildētu uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu, pirmām kārtām, ir jāatsaucas uz Direktīvā 2012/13 paredzētajām tiesību normām. Proti, tā kā tiesības būt informētam par savām tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli ir procesuālas tiesības, Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrais teikums ir jāinterpretē Direktīvas 2012/13 3. un 4. pantā paredzēto vispārīgo noteikumu gaismā.

98. Direktīvas 2012/13 3. panta 1. punktā ir prasīts, lai dalībvalstis nodrošina, lai "[..] nekavējoties saņemtu informāciju vismaz par [..] procesuālajām tiesībām[, kas minētas a)–e) apakšpunktā], *kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem*, lai nodrošinātu minēto tiesību efektīvu īstenošanu"[58]. Šajā tiesību normā ir sniegts saraksts, kurā ietvertas tiesības uz advokāta palīdzību; tiesības uz bezmaksas juridiskām konsultācijām un nosacījumiem šādu konsultāciju saņemšanai; tiesības tikt informētam par apsūdzību; tiesības uz mutisku un rakstisku tulkojumu un tiesības klusēt. Kā liecina vārda "vismaz" lietojums, Savienības likumdevējs nav paredzējis ierobežot procesuālās tiesības, par kurām aizdomās turētie un apsūdzētās personas ir jāinformē, un šī direktīva turklāt ir piemērojama līdz galīgā sprieduma pasludināšanai. Turklāt no minētās direktīvas 20. apsvēruma izriet, ka šie noteikumi "neskar informāciju, kas sniedzama par citām procesuālajām tiesībām, kuras izriet no [H]artas, ECPAK, valsts tiesību aktiem un piemērojamiem Savienības tiesību aktiem".

99. Saskaņā ar Direktīvas 2012/13 3. panta 2. punktu šī informācija ir "nekavējoties" jāsniedz aizdomās turētajam vai apsūdzētajai personai mutiski vai rakstveidā vienkāršā un saprotamā valodā[59]. Kad šī persona tiek aizturēta vai apcietināta, minētās direktīvas 4. pantā ir prasīts, lai dalībvalsts nodrošina, ka šai personai nekavējoties tiek izsniegts paziņojums par viņas procesuālajām tiesībām, kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Šim paziņojumam jābūt rakstiskam, vienkāršā un saprotamā valodā, kuru attiecīgā persona saprot. Tajā jābūt iekļautai informācijai par Direktīvas 2012/13 3. pantā minētajām procesuālajām tiesībām, kuru saraksts nav izsmeļošs, un par tiesībām, kas minētas šīs direktīvas 4. panta 2. un 3. punktā, piemēram, tiesības uz piekļuvi lietas materiāliem, kā arī pamatinformācijai par visām valsts tiesību aktos paredzētajām iespējām apstrīdēt apcietinājuma likumību. Gadījumā, ja dalībvalsts kompetentās iestādes aiztur apsūdzēto personu, izpildot aizmuguriski pieņemtu notiesājošu nolēmumu, manuprāt, šajā rakstiskajā paziņojumā par tiesībām varētu iekļaut tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli[60].

100. Attiecībā, otrām kārtām, uz paziņojamās informācijas saturu, šķiet, ka tas jāvērtē, pirmkārt, ņemot vērā attiecīgās valsts procedūras īpatnības un, otrkārt, atkarībā no Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrā teikuma mērķa, proti, nodrošināt apsūdzētās personas tiesību uz aizstāvību efektivitāti un viņas tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, kas nostiprinātas Direktīvas 2016/343 9. pantā.

101. Es jau norādīju, ka Savienības likumdevējs neparedz noteikt vienotu procesuālo tiesību sistēmu, kurā dalībvalstij būtu pienākums paredzēt nepieciešamību organizēt lietas izskatīšanu no jauna aizmuguriska nolēmuma pasludināšanas stadijā. Turklāt Direktīvas 2012/13 3. panta 1. punktā ir skaidri norādīts, ka dalībvalstis paziņo apsūdzētajai personai informāciju par viņas

[58] Mans izcēlums.

[59] Attiecībā uz šī pienākuma praktisku un efektīvu īstenošanu šīs direktīvas 38. apsvērumā ir norādīts, ka to varētu nodrošināt "ar dažādiem paņēmieniem [..], piemēram, ar kompetento iestāžu atbilstošu apmācību vai ar paziņojumu par tiesībām, kas sagatavots vienkāršā, vispārīgā valodā, lai būtu viegli saprotams nespeciālistam bez zināšanām par kriminālprocesa tiesību aktiem".

[60] Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras (*FRA*) 2016. gadā sagatavoto ziņojumu "Rights of Suspected and Accused Persons Across the EU: Translation, Interpretation and Information" 26 dalībvalstis izstrādāja paziņojumu par tiesībām, no kurām 23 dalībvalstis izmanto vienveidīgu paziņojumu par tiesībām, kuru policijas iestādes izsniedz apsūdzētās personas aizturēšanas brīdī (3.3. punkts, "Letter of Rights", 69. un nākamās lpp.).

procesuālajām tiesībām, "kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem". Tādā procesuālo tiesību sistēmā, kāda aplūkota šajā lietā, tas nozīmē, ka paziņojumā par tiesībām aizmuguriski notiesātajai personai tiek norādīta procedūra, kas ir viņas rīcībā, lai saskaņā ar Direktīvas 2016/343 9. pantu viņa varētu lūgt lietas izskatīšanu no jauna.

102. Šajā lietā iesniedzējtiesa uzskata, ka *NPK* 15. panta 3. punkts tai sniedz pietiekamu juridisku pamatu nepieciešamo pasākumu veikšanai, lai nodrošinātu to, ka apsūdzētā persona tiek informēta par viņas procesuālajām tiesībām saskaņā ar Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otro teikumu. Šādos apstākļos manā ieskatā nav nekādu šķēršļu tam, lai šī tiesa aizmuguriskajā nolēmumā norādītu kārtību, kādā apsūdzētā persona var lūgt lietas izskatīšanu no jauna vai citu tiesību aizsardzības līdzekli, ievērojot šīs direktīvas 9. pantā minētos nosacījumus.

103. Ņemot vērā šos elementus, uzskatu, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka situācijā, kad dalībvalsts kompetentās iestādes izpilda nolēmumu vai veic tās personas aizturēšanu, attiecībā uz kuru notiesājošs nolēmums ir pieņemts aizmuguriski, šīm iestādēm ir pienākums ar Direktīvas 2012/13 4. pantā minēto paziņojumu par tiesībām informēt šo personu par viņas iespējamām tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli, kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

104. Tādā procesuālo tiesību sistēmā, kāda aplūkota šajā lietā un ar kuru ir izveidota procedūra, atbilstoši kurai šai personai, lai viņai atzītu Direktīvas 2016/343 9. pantā minētās tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, iepriekš ir jāiesniedz pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna kompetentajā tiesu iestādē, šīs direktīvas 8. panta 4. punktā ir prasīts, lai šajā paziņojumā par tiesībām būtu minēta šī procedūra.

C. Pēc aizmuguriski pieņemta nolēmuma pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu forma un tvērums (piektais un sestais prejudiciālais jautājums)

105. Ar piekto un sesto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā Tiesai, vai Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks lēmums, ir jāvar izmantot divus atšķirīgus tiesību aizsardzības līdzekļus, no kuriem viens ļauj iesniegt apelācijas sūdzību par šo nolēmumu, un otrs ļauj izmantot lietas izskatīšanu no jauna vai citu tiesību aizsardzības līdzekli saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu.

106. Jāatgādina, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktā ir prasīts, lai persona, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks lēmums, brīdī, kad viņa tiek informēta par šo nolēmumu, tiktu informēta arī par "iespēju minēto nolēmumu pārsūdzēt un par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli", kurš saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu dod iespēju "no jauna noskaidrot lietas faktus [..] un kura rezultātā sākotnējo nolēmumu varētu atcelt".

107. No Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkta formulējuma un it īpaši no sakārtojuma saikļa "vai" lietojuma izriet, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, kaut arī nav izpildīti šīs direktīvas 8. panta 2. punkta nosacījumi, būtu iespēja pārsūdzēt šo nolēmumu, vai nu lūdzot lietas izskatīšanu no jauna, vai nu izmantojot citu tiesību aizsardzības līdzekli.

108. Kā Tiesa nosprieda 2022. gada 19. maija spriedumā *Spetsializirana prokuratura* (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana)[61], šai iespējai ir jāļauj ieinteresētajai personai panākt lietas izskatīšanu no jauna vai piekļūt līdzvērtīgam tiesību aizsardzības līdzeklim, kas izraisa atkārtotu lietas izskatīšanu pēc būtības viņas klātbūtnē. Šīs lietas izskatīšanas no jauna tvērums ir skaidri definēts Direktīvas 2016/343 9. pantā. Savienības likumdevējs dalībvalstīm nosaka precīzus un nepārprotamus pienākumus. Tas dalībvalstīm nosaka prasību, lai tās paredz lietas izskatīšanu no jauna vai arī lai tās ievieš procedūru, kas dod iespēju no jauna izvērtēt lietu pēc būtības, ieskaitot jaunu pierādījumu pārbaudi, un dod iespēju atcelt sākotnējo nolēmumu. Turklāt tas dalībvalstīm uzliek arī pienākumu pārliecināties, ka apsūdzētajai personai šī lietas izskatīšana no jauna vai jaunā tiesību aizsardzības līdzekļa izmantošana sniedz tiesības būt klātesošai un faktiski piedalīties no tā izrietošajā tiesvedībā valsts tiesību aktos noteiktajā kārtībā un ka viņa spēs īstenot tiesības uz aizstāvību.

109. Kā jau norādīju savos secinājumos lietā, kurā tika pieņemts minētais spriedums[62], Savienības likumdevējs integrē Eiropas Cilvēktiesību tiesas ieviestās būtiskās prasības jaunajam tiesas procesam[63]. Proti, ECT prasa, lai apsūdzētajai personai būtu iespēja saņemt jaunu gan faktisku, gan juridisku viņai izvirzītās apsūdzības pamatotības novērtējumu, ko veic tiesa, kurai "ir visas pilnvaras" un kura lemj, šai personai klātesot[64], sniedzot viņai visas ECPAK 6. pantā paredzētās taisnīgas tiesas garantijas. Jāatgādina, ka tā tomēr līgumslēdzējām valstīm atstāj "lielu brīvību atbilstošu līdzekļu izvēlē, kas ļauj to tiesu sistēmām atbilst [šī panta] prasībām", ciktāl "valsts tiesībās sniegtie līdzekļi izrādās efektīvi, ja apsūdzētais nav nedz atteicies ierasties klātienē un aizstāvēties, nedz vēlējies izvairīties no tiesas"[65].

110. Jāatgādina arī, ka tāpat ar Direktīvu 2016/343 nav veikta kriminālprocesa pilnīga un izsmeļoša saskaņošana. Saskaņā ar procesuālās autonomijas principu dalībvalstīm tādējādi ir plaša rīcības brīvība, lai noteiktu tādu tiesību aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēmu, kas ļauj nodrošināt personas, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, tiesību uz aizstāvību ievērošanu, ja vien, pirmkārt, šie līdzekļi un procedūras nav mazāk labvēlīgi par tiem, kas reglamentē līdzīgas situācijas, uz kurām attiecas valsts tiesības (līdzvērtības princips), un, otrkārt, tie pārmērīgi neapgrūtina vai nepadara praktiski neiespējamu to tiesību īstenošanu, kuras ir piešķirtas ar Savienības tiesībām (efektivitātes princips).

111. Ņemot vērā šos apsvērumus, Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm ir jāparedz, ka personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, lai arī nav konstatēts, ka viņa ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, ir jāvar izmantot divus atšķirīgus tiesību aizsardzības līdzekļus, kas viņai ļauj pārsūdzēt šo nolēmumu, vai nu panākot lietas izskatīšanu no jauna, vai nu izmantojot līdzvērtīgu tiesību aizsardzības līdzekli, kurš izraisa lietas izskatīšanu pēc būtības viņas klātbūtnē saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu.

61 C-569/20, EU:C:2022:401, 59. punkts.

62 Secinājumi lietā *Spetsializirana prokuratura* (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, EU:C:2022:26).

63 Skat. manus secinājumus lietā *Spetsializirana prokuratura* (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, EU:C:2022:26, 43. punkts). Eiropas Cilvēktiesību tiesa tādējādi saskaņā ar pastāvīgo judikatūru prasa, lai aizmuguriski notiesāta persona vēlāk varētu saņemt no tiesas, kas viņu ir tiesājusi, jaunu – gan faktisku, gan juridisku – apsūdzības pamatotības novērtējumu gadījumā, kad nav konstatēts, ka persona būtu atteikusies no savām tiesībām ierasties tiesā un aizstāvēties vai ka tā būtu vēlējusies izvairīties no tiesas (skat. ECT spriedumu, 2006. gada 1. marts, *Sejdovic* pret Itāliju (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 82. punkts)). Piemēram skat. ECT spriedumu, 2001. gada 14. jūnijs, *Medenica* pret Šveici (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, 55. punkts).

64 Skat. ECT spriedumu, 1985. gada 12. februāris, *Colozza* pret Itāliju (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 31. un 32. punkts).

65 Skat. ECT spriedumu, 2001. gada 14. jūnijs, *Medenica* pret Šveici (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, 55. punkts). Skat. arī ECT spriedumu, 1985. gada 12. februāris, *Colozza* pret Itāliju (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 30. punkts).

V. Secinājumi

112. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Sofiyski gradski sad* (Sofijas pilsētas tiesa, Bulgārija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā, 8. panta 4. punkts un 9. pants

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

   tie ir piemērojami personai, attiecībā uz kuru aizmuguriski ir pieņemts attaisnojošs nolēmums.

2) Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punkts

   ir jāinterpretē tādējādi, ka

   – attiecībā uz pārbaudi, vai ir ievēroti šīs direktīvas 8. panta 2. punkta nosacījumi, un attiecībā uz tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna atzīšanu minētās direktīvas 9. panta nozīmē

     a) tiesu iestāde, kas lemj pēc būtības par apsūdzētajai personai izvirzīto apsūdzību, var atkarībā no valsts procesuālo tiesību sistēmas pārbaudīt, vai šie nosacījumi ir izpildīti, un, ja tie nav izpildīti, var ar aizmuguriski pieņemto nolēmumu šo personu informēt par iespēju pārsūdzēt šo nolēmumu un par viņas tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna;

     b) šai iestādei ir pienākums uzklausīt gan apsūdzības uzturētāju, gan aizstāvi, lai veiktu šo pārbaudi;

     c) dalībvalsts var izveidot procedūru, kurā prasīts, lai persona, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks nolēmums, kaut arī nav konstatēts, ka viņa ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, iesniegtu kompetentajā tiesu iestādē pieteikumu par lietas izskatīšanu no jauna, ja vien šīs procedūras īpašības ļauj nodrošināt šai personai tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā, kā arī efektīvi izmantot tiesības uz aizstāvību.

        Noteikums, atbilstoši kuram šādai procedūrai nav apturošas iedarbības un kurā papildus tiek prasīts, lai persona, kurai aizmuguriski piespriests brīvības atņemšanas sods, personīgi ierodas tiesā, nav saderīgs ar šiem principiem.

   – Attiecībā uz kārtību, kādā jāsniedz informācija personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts aizmugurisks notiesājošs nolēmums, kaut arī, ņemot vērā Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minētos nosacījumus, nav konstatēts, ka viņa ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties,

     a) ar to netiek pieļauts, ka šī persona aizturēšanas brīdī netiek informēta nedz par šo nolēmumu, nedz par iespēju to pārsūdzēt, nedz par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli;

b) ar to tiek prasīts, lai dalībvalsts informētu minēto personu par aizturēšanas iemesliem saskaņā ar tiesībām būt informētam par apsūdzību, kas minētas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā 3. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 6. panta 1.–3. punktā. Šīs prasības ievērošana neietver dalībvalsts pienākumu izsniegt personai minētā nolēmuma pilna teksta kopiju aizturēšanas brīdī;

c) ar to tiek prasīts, lai dalībvalsts ar Direktīvas 2012/13 4. pantā minēto paziņojumu par tiesībām informē šo personu par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesību aizsardzības līdzekli, kā tās piemērojamas saskaņā ar valsts tiesību aktiem;

d) tādā procesuālo tiesību sistēmā, ar kuru izveidota procedūra, atbilstoši kurai personai, attiecībā uz kuru nolēmums pieņemts aizmuguriski, lai viņai atzītu Direktīvas 2016/343 9. pantā minētās tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna, iepriekš ir jāiesniedz pieteikums par krimināllietas izskatīšanu no jauna kompetentajā tiesu iestādē, ar to tiek prasīts, lai šajā paziņojumā par tiesībām būtu minēta šī procedūra.

– Attiecībā uz to tiesību aizsardzības līdzekļu formu un tvērumu, kas ir pieejami pēc aizmuguriska nolēmuma, personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts šāds nolēmums, kaut arī nav konstatēts, ņemot vērā Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minētos nosacījumus, ka viņa ir atteikusies ierasties tiesā vai aizstāvēties, ir jāvar izmantot divus atšķirīgus tiesību aizsardzības līdzekļus, kas viņai ļauj pārsūdzēt šo nolēmumu, vai nu panākot lietas izskatīšanu no jauna, vai nu izmantojot līdzvērtīgu tiesību aizsardzības līdzekli, kurš izraisa lietas izskatīšanu pēc būtības viņas klātbūtnē saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu.